

V2000-34 15.03.2000

Konkurranseloven § 3-9 Hed-Opp Dyretransportforening Avslag på søknad om dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1.

Sammendrag:

Hed-Opp Dyretransportforenings søknad om dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1 første ledd, til å forhandle på vegne av sine medlemmer om priser på transport av levende dyr til slakt med A/L Hedmark og Oppland Slakterier, avslås.

Konkurransetilsynet viser til brev av 5. august 1999 med søknad om forlenget dispensasjon fra forbudet mot prissamarbeid i konkurranselovens § 3-1, jf. § 3-4, fra Hed-Opp Dyretransportforening.

1. Forholdet til konkurranseloven

Hed-Opp Dyretransportforening ønsker dispensasjon slik at medlemmene kan samarbeide om priser for transport av levende dyr til A/L Hedmark og Oppland Slakterier (Hed-Opp). Det er et forhandlingsutvalg fra foreningen som forhandler med slakteriet om transportpriser.

Konkurranseloven § 3-1 forbyr to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, å fastsette eller søke å påvirke priser, avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt. Videre forbyr konkurranseloven § 3-4 at sammenslutninger av ervervsdrivende selv fastsetter eller oppfordrer til reguleringer nevnt i §§ 3-1 til 3-3. Hed-Opp Dyretransportforening vil gjennom forhandlinger med Hed-Opp fastsette prisene som hvert enkelt medlem kan ta for frakt av levende dyr til slakteriet. Dette vil være i strid med forbudsbestemmelsen i loven § 3-4, jf § 3-1.

Konkurransetilsynet kan ved enkeltvedtak eller forskrift dispensere fra forbudene i §§ 3-1 til 3-4 dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurranse-begrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

2. Partene

Hed-Opp Dyretransportforening er en lokal forening som består av 17 transportører. Foreningens medlemmer har fra 1 til 4 biler.

Hed-Opp er en av Norges største slakteri- og kjøttforedlingsbedrifter og fra 1. januar 2000 et datterselskap av Norsk Kjøtt samvirke. Kjøtt samvirket eies av nærmere 39 000 kjøttprodusenter i Norge. Hed-Opp bruker årlig 18-20 millioner kroner på inntransport av levende dyr. Dette krever om lag 30 lastebiler.

3. Tidligere dispensasjonsbehandlinger

I 1986 innvilget daværende Prisdirektoratet Hed-Opp Dyretransportforening dispensasjon for å forhandle om priser og rammebetingelser for dyretransport på vegne av medlemmene. Tilsynet la vekt på at kollektive forhandlinger medførte kostnadsbesparelser både på kjøper- og selgersiden.

I 1989 fikk Hed-Opp Dyretransportforening først fornyet dispensasjon. Prisdirektoratet la da til grunn at det ikke hadde skjedd endringer i konkurranseforholdene. Dispensasjonen ble imidlertid trukket tilbake da det viste seg at kjøperen, Hed-Opp, gikk imot innvilgelse av dispensasjon. Slakteriet mente at innvilgelse av dispensasjon ville hindre fri konkurranse og "ha en tendens til å etablere et unaturlig nivå på satsene" for dyretransporttjenester.

I 1996 søkte dyretransportforeningen om å få gjenoppta årlige forhandlinger om kjørepriser for inntransport av levende dyr til slakt. Konkurransetilsynet innvilget da dispensasjon etter blant annet å ha lagt til grunn at slakteriet denne gang anbefalte søknaden. Slakteriet begrunnet dette blant annet med kostnadsbesparelser ved kollektive forhandlinger.

4. Hed-Opps merknader i brev av 10. november 1999

I et brev fra Hed-Opp anbefales det at tilsynet ikke gir fornyet dispensasjon for tre år. Dette begrunnes blant annet med at både transportforhold og -arbeid og strukturen i husdyrholdet stadig endres. Dette bidrar til at dagens forhandlingsmodell ikke tilstrekkelig ivaretar formålet om kostnadseffektiv transport av dyr. Hed-Opp viser blant annet til at bedriftens inntransportkostnader, omregnet til kr per kg, økte med 9 % fra juli 1996 til juli 1998 og 8 % fra juli 1998 til juli 1999. Hed-Opp vil i inneværende år se nærmere på måten bedriften organiserer transportarbeidet på. På denne bakgrunn anbefaler Hed-Opp at det gis dispensasjon for ett år.

5. Kvalitetskrav for dyretransport

2. august 1999 kom det en ny forskrift om transport av levende dyr. I forskriften settes det krav til transportører, transportmiddel og transporttid. Blant annet kreves det godkjenning av transportmidlet hos biltilsynet. I tillegg setter forskriften krav til opplæring og registrering av dyretransportører. Foreløpig er ikke dette blitt iverksatt, men ifølge Statens dyrehelsetilsyn vil dette sannsynligvis skje i løpet av kort tid.

6. Konkurransetilsynets vurdering

Konkurransetilsynet mener at de kollektive forhandlingene begrenser konkurransen i transportleddet. Videre omfatter forhandlingene alle de aktuelle transportørene i området. Tilsynet mener derfor at kriteriene for dispensasjon etter konkurranseloven § 3-9 bokstav a og c ikke er oppfylt. Videre mener tilsynet at det ikke foreligger særlige hensyn i denne saken, slik at heller ikke kriteriet for dispensasjon etter § 3-9 bokstav d er oppfylt.

Konkurransetilsynet er generelt av den oppfatning av at når tilbydere hver for seg fastsetter sine egne priser og tilbyr sine tjenester i markedet i konkurranse med hverandre, vil de mest kostnadseffektive tilbyderne med de laveste prisene først bli tildelt oppdrag. Konkurransen kan derved føre til lavere priser og til at tilbyderne i større grad blir tvunget til å drive mer rasjonelt enn hvis prisene fastsettes gjennom felles forhandlinger med kunden. Det vil også føre til raskere kapasitetstilpasninger ved

endringer i etterspørselen.

Historisk sett har samvirket vært i en lite konkurranseutsatt situasjon i forhold til aktører på både samme og senere omsetningsledd. Dette har medført at samvirket ikke har vært nødt til å være så kostnadsbevisst som det ellers ville ha måttet, noe som kan ha ført til at dyretransportørene har fått gjennomslag for krav om mer like priser mellom de ulike medlemmene og økte priser på dyretransport. Dette har skjedd mens transportforhold og transportkostnader kan ha vært forskjellig i ulike områder og fortsatt kan utvikle seg forskjellig. Slakteri- og videreforedlingsbedriftene utsettes i dag for stadig mer press fra sine kunder, særlig fra de store butikkjedene. I den endrede konkurransesituasjonen synes denne prisstrukturen og prisutviklingen å ha blitt mer problematisk for slakteriene, og den kollektive forhandlingsformen ser ut til å vanskeliggjøre utvikling i retning av en mer differensiert og kostnadsorientert prisstruktur. Konkurransetilsynet registrerer at det i perioden hvor tilsynet har innvilget dispensasjon for kollektive forhandlinger, 1996-99, synes å ha vært en merkbar økning i Hed-Opps inntransportkostnader. Det kan være flere forhold som kan forklare en slik økning.

Ved et eventuelt avslag på dispensasjon og etterfølgende individuelle forhandlinger synes forholdene å ligge bedre til rette for mer differensierte priser i samsvar med kostnadene til den enkelte transportør enn det den kollektive forhandlingsformen synes å gi som resultat. Konkurransetilsynet antar at Hed-Opp er en så rasjonell kjøper at bedriften ikke vil presse prisene så mye ned at transportørene ikke vil tilby tilstrekkelig transport til å frakte dyrene slakteriet har kjøpt.

I utgangspunktet er det kostnadsbesparende for både kjøper og selger å føre kollektive forhandlinger i stedet for individuelle forhandlinger. Denne kostnadsbesparelsen vil imidlertid være begrenset, da det kun er snakk om transportoppdrag for opptil 17 transportører. I en situasjon hvor slakteriene utsettes for stadig større press fra sine kunder og skulle ha incentiver til en mest mulig effektiv distribusjon, er det Konkurransetilsynets vurdering at gevinsten ved kollektive forhandlinger ikke er tilstrekkelig til å oppveie det samfunnsøkonomiske tapet som følge av at et mer differensiert og kostnadseffektivt transporttilbud forhindres.

Etter Konkurransetilsynets oppfatning er det lite sannsynlig at økt konkurranse i transportleddet vil medføre utilfredsstillende transportkvalitet, noe som i tilfelle ville være bekymringsfullt i og med at man har å gjøre med dyretransport. Kvalitet kan blant annet spesifiseres ved anbud og ved at det fastsettes bestemte kvalitetskriterier i kontraktene. Som det fremgår av punkt 5 finnes det også en forskrift som skal sikre en tilfredsstillende kvalitet på dyretransport. I tråd med forskriften vil det i løpet av kort tid bli satt igang opplæring og registrering av dyretransportører. Ordninger for kontroll av transportmiddelet er allerede iverksatt. Videre skulle slakteriene ha incentiver til å sørge for at dyretransporten holder en tilfredsstillende kvalitet, da dårlig kvalitet på dyretransporten ville kunne gå utover kjøttkvaliteten.

7. Konklusjon og vedtak

I perioden hvor Konkurransetilsynet har innvilget dispensasjon for kollektive forhandlinger, 1996-99, har det vært en merkbar økning i Hed-Opps inntransportkostnader. Videre synes felles forhandlinger å ha medført en forholdsvis lik prisutvikling for alle transportørene i Hed-Opp Dyretransportforening og at det er blitt etablert et felles prisnivå uavhengig av kostnadene til den enkelte transportør. Dette synes

å kunne forklares ved samvirkets tidligere lite konkurranseutsatte situasjon. I dag står imidlertid samvirket overfor stadig mer kostnadsbevisste kunder. I denne situasjonen synes dyretransportforeningens kollektive forhandlingsmakt å vanskeliggjøre en mer differensiert og kostnadsorientert prissetting. Tilsynet mener at effektivitetsgevinstene ved kollektive forhandlinger ikke er tilstrekkelige til å oppveie tapet ved konkurransebegrensningen. Ved avslag på dispensasjon øker muligheten for et mer prisdifferensiert og kostnadsorientert transporttilbud. En slik utvikling antas ikke å føre til problemer med kvaliteten på dyretransporten. Kjøpersiden har incentiver til at dyretransporten skal holde tilfredsstillende kvalitet, i tillegg til at det finnes et regelverk på området.

Konkurransetilsynet har på denne bakgrunn og med hjemmel i krrl § 3-9 fattet følgende vedtak:

Hed-Opp Dyretransportforenings søknad om dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1 første ledd, til å forhandle på vegne av sine medlemmer om priser på transport av levende dyr til slakt med A/L Hedmark og Oppland Slakterier, avslås.

Vedtaket trer i kraft straks.

Vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. Vi viser for øvrig til vedlagte klageskjema.

[til toppen](#)